

Проведенный в работе анализ имеющихся инструментов формирования системы управления инновационной деятельностью в высшей школе, позволил выделить ряд критериев и методов, представленных в научной литературе и периодических изданиях и выявил необходимость развития существующего методического инструментария.

Нами были определены исходные позиции совершенствования методических инструментов формирования системы управления инновационной деятельностью в высшей школе. В соответствии с первой из них, предлагается учитывать предшествующее (эволюционное) развитие сложившейся организационно-техно-технологической платформы внутри современных вузовских структур, действовавшей в прошлом для осуществления частичного, либо полного инновационного цикла которая, вероятно, сохранит прежнюю способность к динамическим трансформациям в будущем. Данное принципиальное положение позволяет учесть неравновесность и стохастичность инновационной деятельности, осуществление которой приводит к постоянной динамической трансформации реализующих ее систем (таких, например, как инновационные университеты), вызывает необходимость их техно-технологической и организационной адаптации во времени. Вторая принципиальная позиция основана на обязательном учете интегрированной сущности инновационного университета, заключающейся в объединении научно-исследовательской и производственной деятельности с процессом обучения.

Как правило, высокий уровень инновационного потенциала характерен для организаций, находящихся на этапах роста (стадии рождение – детство – отрочество – ранняя зрелость – расцвет сил по классификации концепции жизненных циклов организации) и стремится к нулю на этапах упадка (поздняя зрелость – старение – смерть/обновление).

Если анализируемый вуз находится на одной из стадий роста, то, следовательно, он обладает определенным уровнем инновационного потенциала (представленного в работе в виде совокупности компонентов: организационного, учебно-образовательного, научного субпотенциалов и инновационной инфраструктуры), оценивать который можно по любой из имеющихся критериальных систем оценки, например таких, как "Критерии конкурсного отбора инновационных вузов для получения грантов Президента Российской Федерации", разработанной по инициативе Минобрнауки РФ в рамках программы "Приоритетные национальные проекты" [2], либо система критериев, предложенная Ассоциацией инженерного образования России [3].

Литература

1. Войенкова О.Б. Инструменты формирования системы управления инновационной деятельностью в высшей школе : автореф. дис. ... к.э.н. / О.Б. Войенкова. – Красноярск, СибГАУ, 2006. – 19 с.
2. Критерии отбора инновационных вузов / Пресс-служба МОН РФ // Поиск: еженедельная газета научного сообщества – 2005. – 21 октября. – № 42. – 12 с.
3. Похолков Ю. Опора на семь принципов / Ю.Похолков // Поиск: еженедельная газета научного сообщества. – 2005. – 13 янв. – № 1-2. – 6 с.

Надійшла 21.11.2009

УДК 330.322

О. С. КОРПАН

Хмельницький національний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В статті узагальнено і систематизовано ознаки класифікації та виділено характерні види (форми) інвестицій, побудовано класифікацію інвестицій для підприємств галузі зв'язку України.

The article signs of classification are systematized and characteristic kinds (forms) of investments are allocated, classification of investments for telecommunications agencies of Ukraine is constructed.

Ключові слова: інвестиції, ознака, вид, форма, класифікація.

Постановка проблеми. Інвестиції визначають загальний розвиток економіки та держави та займають центральне місце в інвестиційному процесі. Інвестиції поділяються за видами (формами) і класифікуються за окремими ознаками. Різні погляди на класифікацію інвестицій докладно висвітлені в роботах вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема Уільяма Ф. Шарпа, Гордона Дж. Александера, Джеффрі В. Бейлі, Вайнріха, Мазаракі А.А., Майорової Т.В., Мойсеєнко І.П., Крупки Є.Д., Федоренко В.Г., Коюди В.О., Реверчука С.К., Бланка І.А та ін. [1 – 13], проте сьогодні відсутній єдиний підхід щодо класифікації інвестицій, практично немає класифікації інвестицій для окремих галузей.

Метою роботи є систематизація ознак класифікації та виділення характерних видів (форм) інвестицій, побудова класифікації для підприємств галузі зв'язку України.

Викладення основного матеріалу дослідження. Відсутність точного визначення класифікаційних ознак інвестицій можна пояснити їх багатогранністю та досить широкою сферою застосування у діяльності суб'єктів господарювання. В загальному слід зазначити, що класифікація інвестицій визначається вибором критерію, який покладений в її основу. При класифікації інвестицій базисною типологічною ознакою виступає об'єкт вкладення засобів.

Науковий та практичний інтерес представляють класифікації інвестицій надані у роботах зарубіжних авторів з точки зору можливості їх використання у вітчизняній практиці.

Так, у фундаментальному підручнику "Інвестиції" відомих американських економістів Уільяма Ф. Шарпа, Гордона Дж. Александера, Джеффрі В. Бейлі, інвестиції класифікуються на фінансові та реальні [1]. Реальні інвестиції характерні для нерозвинених економік, де вони займають основну частину, в розвинутих економіках більша частина – фінансові інвестиції. У той же час на практиці ці дві форми інвестицій переважно взаємодоповнюють одна одну і не конкурують.

Професор Вайнріх запропонував наступну класифікацію інвестицій відносно об'єктів їх застосування:

1) інвестиції у майно (матеріальні інвестиції) – інвестиції у будівлі, споруди, обладнання, запаси матеріалів;

2) фінансові інвестиції – придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів;

3) нематеріальні інвестиції – інвестиції у підготовку кадрів, дослідження, рекламу [2, с. 14].

У вітчизняній літературі також відсутній єдиний підхід щодо класифікації інвестицій.

Мазаракі А.А. виділяє лише три основні форми здійснення інвестиційної діяльності: реальні (прямі, економічні), фінансові, а також інноваційні інвестиції, сутність яких полягає у вкладанні коштів у нематеріальні активи, пов'язані з упровадженням досягнень науково-технічного прогресу в господарську діяльність торговельного підприємства [3].

В роботі Майорової Т.В. запропоновано розширити класифікацію інвестицій до п'яти ознак:

1. За об'єктами вкладення засобів (майна): реальні та фінансові інвестиції. Реальні інвестиції автор поділяє на інвестиції в «зовнішні умови» та інвестиції у власну діяльність.

2. За характером участі в справах підприємства: прямі та портфельні інвестиції. До прямих інвестицій відносяться такі, що формують більше 10...25% капіталу фірми і дають право на участь в управлінні підприємством. Портфельні інвестиції передбачають лише отримання інвестором дивідендів на акції підприємства або інші цінні папери.

3. За періодом інвестування: короткострокові (до одного року) та довгострокові (більше одного року) інвестиції.

4. За формою власності інвесторів: приватні, державні, іноземні та сумісні.

5. За регіональною ознакою: внутрішні інвестиції, які здійснюються в об'єкти інвестування в межах країни та зовнішні, що здійснюються за межами країни [4].

І.П. Мойсеєнко поділяє погляди Т.В. Майорової щодо класифікації, та пропонує за періодом інвестування виділяти ще й середньострокові, а також розширити класифікацію за рівнем ризику і виділяє безризикові, низькоризикові, середньоризикові, високоризикові, спекулятивні, що різняться ступенем ризику втрати капіталу або очікуваного доходу [5].

Проф. Крупка Є.Д. виокремлює такі класифікаційні ознаки інвестицій, як [6, с.16] види інвестицій; форми інвестування; об'єкти інвестування; суб'єкти інвестування; участь в інвестуванні; термін інвестування.

Федоренко В.Г. класифікує інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності за [7, С. 10] об'єктами розміщення коштів; характером участі в інвестуванні; періодом інвестування; формами власності інвесторів; регіональною ознакою.

Окремі автори групують інвестиції за: об'єктами; територіальною ознакою; характером участі в інвестуванні; періодом інвестування; формами власності інвестованих ресурсів та ін. [8, 9, 10].

На нашу думку, окремі класифікації, можна вважати базовими, зокрема класифікацію, надану в роботах Бланка І.А., яка розширює класифікації попередніх авторів та відповідно до якої інвестиції класифікуються за такими ознаками: об'єктами вкладення, характером участі в процесі інвестування, періодом інвестування, формами власності інвестиційних ресурсів, регіональною ознакою, за відтворювальним напрямом, за ступенем залежності від доходів, від виконання, за рівнем доходності та ліквідності, за характером використання капіталу та ін. [11, 12, 13].

Таким чином, на основі здійсненого нами комплексного дослідження доцільно систематизувати найбільш характерні види (форми) та ознаки інвестицій. Слід зазначити, що у вітчизняній літературі практично відсутня класифікація інвестицій у розрізі окремих галузей та сфер діяльності.

На основі опрацювання праць вітчизняних та зарубіжних авторів та із врахуванням специфіки галузі нами систематизовані ознаки та виділені характерні види (форми) інвестицій для підприємств галузі зв'язку України, табл.1.

Макрорівневі інвестиції – це вкладення капіталу у реальні та фінансові активи, які здійснює держава, а також вкладення у цінні папери державної позики.

Мезорівневі інвестиції – це вкладення капіталу у реальні та фінансові активи, які розташовані у певному регіоні чи галузі економіки, зокрема у галузі зв'язку України.

Мікрорівневі інвестиції – це вкладення капіталу у реальні та фінансові активи суб'єкту господарювання.

Реальні це капіталотворчі інвестиції, сукупність вкладень в реальні економічні активи: матеріальні ресурси та нематеріальні активи.

Фінансові інвестиції це вкладення коштів в різні фінансові активи (інструменти).

Прямі інвестиції – це вкладення капіталу в статутні капітали підприємств з метою встановлення безпосереднього контролю і управління об'єктом інвестування. Такі інвестиції направлені не тільки на отримання доходу, а і на розширення сфери впливу, забезпечення майбутніх фінансових інтересів.

Портфельні (непрямі) інвестиції це вкладення капіталу інвестора, опосередковане іншими особами (фінансовими посередниками). Це засоби, які вкладені в економічні активи з метою отримання доходу і диверсифікації ризиків.

Таблиця 1

Класифікація інвестицій у галузі зв'язку України

Класифікаційна ознака	Види (форми) інвестицій
Вид зв'язку	Інвестиції у поштовий, спеціальний, фельдзв'язок та кур'єрську діяльність; Інвестиції у телеграфний зв'язок Інвестиції у місцевий телефонний зв'язок Інвестиції у міжміський та міжнародний телефонний зв'язок Інвестиції у проводове мовлення Інвестиції у передачу і прийом телевізійних та радіопрограм, радіозв'язок Інвестиції у супутниковий зв'язок Інвестиції у комп'ютерний зв'язок Інвестиції у рухомий (мобільний) зв'язок
Таксономічний рівень	Макрорівневі Мезорівневі Мікрорівневі
Об'єкт вкладення капіталу	Реальні Фінансові
Характер участі в інвестиційному процесі	Прямі Портфельні (непрямі)
Відношення до підприємства-інвестора	Внутрішні Зовнішні
Характер використання капіталу в інвестиційному процесі	Первинні Реінвестиції Дезінвестиції
Відтворювальна спрямованість	Валові Реноваційні Чисті
Форма власності інвестованого капіталу	Приватні Державні Іноземні Сумісні
Характер мотивації інвестора	Управлінські Прибуткові Диверсифіковані
Термін вкладення	Короткострокові Середньострокові Довгострокові
Термін експлуатації інвестиційних об'єктів	Визначений Невизначений
Рівень прибутковості	Високоприбуткові Середньоприбуткові Низькоприбуткові Безприбуткові
Рівень інвестиційного ризику	Безризикові Низькоризикові Середньоризикові Високоризикові
Регіональні джерела залучення капіталу	Національні Іноземні
Регіональна спрямованість інвестованого капіталу	На міжнародному ринку На внутрішньому ринку

Внутрішні інвестиції – це вкладення капіталу в розвиток операційних активів самого підприємства-інвестора.

Зовнішні інвестиції – це вкладенням капіталу в реальні активи інших підприємств або у фінансові інструменти інвестування, господарювання, що емітуються іншими суб'єктами.

Первинні інвестиції характеризують використання знову сформованого капіталу для інвестиційних цілей за рахунок власних і позикових фінансових ресурсів.

Реінвестиції це повторне використання капіталу в інвестиційних цілях за умови попереднього його вивільнення в процесі реалізації раніше вибраних інвестиційних проектів, інвестиційних товарів, фінансових інструментів.

Дезінвестиції є процесом вилучення раніше інвестованого капіталу з інвестиційного обороту без подальшого його використання з інвестиційною метою (наприклад, для покриття збитків підприємства).

Валові інвестиції – це загальний обсяг капіталу, який інвестується у відтворення основних засобів та нематеріальних активів у певному періоді.

Реноваційні інвестиції – це загальний обсяг капіталу, який інвестується у просте відтворення основних засобів та нематеріальних активів, що амортизуються.

Чисті інвестиції – це загальний обсяг капіталу, який інвестується у розширене відтворення основних засобів та нематеріальних активів.

Приватні (недержавні) інвестиції – це вкладення капіталу приватних інвесторів (громадян і підприємств недержавної форми власності).

Державні інвестиції – це вкладення капіталу, що здійснюється державними органами влади і управління та підприємствами державної форми власності.

Іноземні інвестиції – це вкладення капіталу іноземних громадян, фірм, організацій, держав.

Сумісні (змішані) інвестиції – це вкладення капіталу, що здійснюється вітчизняними та зарубіжними економічними суб'єктами.

Управлінські інвестиції – це вкладення капіталу з метою участі в управлінні інвестиційними об'єктами.

Прибуткові інвестиції – це вкладення капіталу з метою одержання певного рівня очікуваного інвестиційного прибутку.

Диверсифіковані інвестиції – це вкладення капіталу з метою розподілу рівня інвестиційного ризику.

Короткострокові інвестиції – це вкладення капіталу на період до одного року.

Середньострокові інвестиції – це вкладеннями капіталу на термін від одного року до трьох років.

Довгострокові інвестиції – це вкладення капіталу на термін понад три роки.

Інвестиції з визначеним терміном експлуатації – це вкладення капіталу у інвестиційні об'єкти на визначений термін.

Інвестиції з невизначеним терміном експлуатації – це вкладення капіталу у інвестиційні об'єкти на невизначений термін.

Високоприбуткові інвестиції – це вкладення капіталу в інвестиційні проекти чи фінансові інструменти, причому, очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку по них істотно перевищує середню норму цього прибутку на інвестиційному ринку.

Середньоприбуткові інвестиції – це вкладення капіталу в інвестиційні проекти чи фінансові інструменти, причому, очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку по них приблизно відповідає середній нормі інвестиційного прибутку, що склався на інвестиційному ринку.

Низькоприбуткові інвестиції – це вкладення капіталу в інвестиційні проекти чи фінансові інструменти, причому, очікуваний рівень чистого інвестиційного прибутку звичайно значно нижчий за середню норму цього прибутку.

Безприбуткові інвестиції – це інвестиції при здійсненні яких інвестор не розраховує на отримання інвестиційного прибутку, а інвестиції здійснюються з метою отримання соціального, екологічного та інших видів позакоекономічного ефекту.

Безризикові інвестиції – це вкладення коштів в об'єкти інвестування по яких відсутній ризик втрати капіталу або очікуваного доходу і гарантоване отримання суми чистого інвестиційного прибутку.

Низькоризикові (консервативні) інвестиції це вкладення капіталу в об'єкти інвестування по яких ризик нижче від середньоринкового.

Середньоризикові (помірні) інвестиції – це вкладення капіталу в об'єкти інвестування по яких ризик відповідає середньоринковому.

Високоризикові (агресивні) інвестиції – це вкладення капіталу в об'єкти інвестування по яких ризик істотно перевищує середньоринковий. До таких інвестицій відносять спекулятивні це вкладення капіталу в найбільш ризикові проекти або інструменти інвестування по яких очікується найвищий рівень інвестиційного доходу.

Національні (вітчизняні, внутрішні) інвестиції – це вкладення національного капіталу в об'єкти інвестування усередині даної країни.

Іноземні інвестиції – це вкладення капіталу нерезидентами в об'єкти інвестування даної країни.

Інвестиції на міжнародному ринку (зарубіжні, міжнародні інвестиції) – це вкладення капіталу в об'єкти інвестування, що розміщені поза територіальними межами даної країни.

Інвестиції на внутрішньому ринку – це вкладення капіталу в об'єкти інвестування на території даної країни.

Висновки. Таким чином, відмінними рисами поданої класифікації є її галузева спрямованість, системність та комплексність, відповідно до підприємницької або дослідницької мети вона може бути доповнена іншими ознаками.

Література

1. Шарп У. Інвестиції / Шарп У., Александер Г., Бейли Дж. ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 1028 с.
2. Сергеев И.В. Организация и финансирование инвестиций: учеб. пособие. / И.В. Сергеев, И.И. Веретенникова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 272 с.
3. Мазаракі А.А. Економіка торговельних підприємств / А.А.Мазаракі та ін. ; [під ред. Н.М. Ушакової]. – К. : Хрещатик, 1999.-800 с.
4. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність / Майорова Т.В. – К. : ЦУЛ, 2003. – 376 с.
5. Мойсеєнко І.П. Інвестиційний аналіз конкурентних переваг підприємства / І.П. Мойсеєнко // Проблеми науки. – 2008. – № 1.
6. Крупка Я.Д. Прогресивні методи оцінки та обліку інвестиційних ресурсів / Я.Д. Крупка – Тернопіль : Економічна думка, 2000. – 354 с.
7. Федоренко В.Г. Інвестознавство : [підруч.] / В. Федоренко, А. Гойко / [за наук. ред. В.Г. Федоренка]. – К. : МАУП, 2000. – 408 с.
8. Данілов О.Д. Інвестування : [навч. посіб.] / Данілов О.Д., Івашина Г.М., Чумаченко О.Г. – К. : «Комп'ютерпрес», 2001. – 364с.
9. Коюда В.О. Основи інвестиційного менеджменту / Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П. – К. : Кондор, 2008. – С. 165-181.
10. Реверчук С.К. Інвестологія: наука про інвестування : [навч. посіб.] / Реверчук С.К. – К. : Атіка, 2001. – 264 с.
11. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент : [навчальний курс] / Бланк І.А. – К. : Ольга, Ніка-центр, 2004. – 656 с.
12. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент / Бланк І.А. – К. : МП ІТЕМ ЛТД, 1995. – 448 с.
13. Бланк І.А. Інвестиційний менеджмент : [учебный курс] / Бланк И.А. – К. : Эльга-Н, 2002. – 448 с.

Надійшла 16.11.2009

УДК 331.522.4 (477)

О. П. КОШУЛЬКО

Черкаський державний технологічний університет

Є. В. МАКАЗАН

Запорізький національний університет

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ Й КЛАСИФІКАЦІЇ СКЛАДОВИХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ КОМПАНІЙ

В статті розглядаються проблеми управління й класифікації складових інтелектуального капіталу компаній. Окрім того, здійснюється пошук шляхів вирішення проблем обліку інтелектуального капіталу в національному бухгалтерському й управлінському обліках.

The article considers the problem of classification and components of intellectual capital companies. In addition, by finding ways to solve problems keeping intellectual capital in national accounting and management accounting.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, людський капітал, споживчий капітал, інтелектуальна або промислова власність, структурний капітал.

Трансформаційні перетворення у економіці країни зумовлюють не тільки зміну стилю й методів управління, а й переоцінку активів компанії, їх складу, а також інноваційні підходи до обліку й визначення їх вартості. Насамперед, це стосується інтелектуального капіталу як ключової цінності компанії, та людського капіталу, що входить до складу першого та є джерелом його виникнення й формування.

Саме інтелектуальний капітал дедалі більше перетворюється на провідний чинник економічного зростання та міжнародного обміну, радикальних структурних зрушень, стає головним у визначенні ринкової вартості високотехнологічних компаній та формуванні високого рівня конкурентоспроможності. Все це дає підстави говорити про становлення в сучасному світі якісно нового типу економіки – економіки, що